

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
کمیته پدافند غیر عامل

مقاومت ملے پايدار پدافند غير عامل

ويژه دانش آموزان دوره ابتدائي

مقام معظم رهبری

پدافند غير عامل
مانند شعله ای بلند شود.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

پدافند غیر عامل
مقاومت ملی پايدار
برای دوره ابتدایی
(پایه چهارم و پنجم)

۱۳۹۰

امام خمینی (ره):

در هر شرایطی باید بنیه دفاعی کشور در بهترین وضعیت باشد، مردم در طول سال های جنگ و مبارزه ابعاد کینه و قساوت و عداوت دشمنان خدا و خود را لمس کرده اند، باید خطر تهاجم جهان خواران در شیوه ها و شکل های مختلف را جدی تر بدانند.

مقام معظم رهبری:
دفاع جزئی از هویت یک ملت زنده است، هر
ملتی که نتواند از خود دفاع بکند زنده نیست،
هر ملتی هم که به فکر دفاع از خود نباشد
و خود را آماده نکند، در واقع زنده نیست، هر
ملتی هم که اهمیت دفاع را در کنند به
یک معنا زنده نیست.

فهرست مطالب

۵	صلح
۶	دفاع از سرزمین
۷	پدافند غیر عامل یعنی چه؟
۸	تفاوت دفاع عامل و غیر عامل
۹	در مدرسه طبیعت
۱۰	استفاده از موائع
۱۱	موائع مصنوعی
۱۲	همرنگی
۱۵	استفاده از همنگی در دفاع
۱۹	پنهان سازی
۲۰	فریب
۲۱	پراکندگی
۲۲	مکان های امن
۲۳	حفظ اطلاعات
۲۴	حفظ روحیه و وحدت

صلح

کسی که انسانی را، بی‌گناه بُکشد، گویا همه‌ی انسان‌ها را کشته است و کسی که انسانی را از مرگ نجات دهد، گویا همه‌ی انسان‌ها را نجات داده است.

قرآن کریم

(سوره‌ی مائدہ، آیه‌ی ۳۲)

جنگ افروزی یکی از زشت‌ترین و بدترین کارها در بین انسان‌هاست. فقط انسان‌های پست از مرگ انسان‌های بی‌گناه و ویرانی خانه‌ها و نابودی شهرها خوشحال می‌شوند. انسان‌های با ایمان، کُشتن انسان‌ها را گناهی بزرگ می‌دانند. در نزد خدا، کُشتن حتی یک انسان بی‌گناه، برابر با کشتن همه‌ی انسان‌های روی زمین است.

انسان‌ها در طول ۵ هزار سال تاریخ خود، ۱۴ هزار جنگ به راه انداخته‌اند که در این جنگ‌ها ۴ میلیارد انسان کشته شده است. یعنی تقریباً در هر ۴ ماه، یک جنگ به راه افتاده و در هر جنگ به طور متوسط ۲۸۶ هزار نفر کشته شده‌اند. حالا حساب کنید به طور متوسط هر ماه چند هزار نفر بر اثر جنگ می‌میرند.

دفاع از سرزمین

جنگ افروزی بد و زشت است؛ ولی دفاع از سرزمین و انسان‌ها، عملی زیبا و با ارزش است.

در صفحه‌ی قبل آیه‌ای از قرآن کریم را خواندید. خداوند در این آیه می‌فرماید: «کسی که انسانی را از مرگ نجات دهد، گویا همه‌ی انسان‌ها را نجات داده است.» می‌بینید که دفاع کردن از انسان‌ها و نجاتِ جانِ آن‌ها چه ارزش زیادی در نزد خدا دارد.

ما مسلمانان، جنگ و کشتار انسان‌های بی‌گناه و اشغال سرزمین‌های دیگران را کاری نادرست می‌دانیم. ما به هیچ سرزمینی تجاوز نمی‌کنیم؛ اما اجازه هم نمی‌دهیم که کسی دیگر به سرزمین‌های اسلامی تجاوز و حق مسلمانان را پایمال کند.

خداوند به ما دستور داده است هر قدر که می‌توانیم، نیرویمان را جمع کنیم و همیشه آماده‌ی دفاع از سرزمینمان باشیم.
(سوره انفال، آیه ۶۰)

مقام شهید

ما کسی را که در راه دفاع از وطن و مسلمانان کشته می‌شود، شهید می‌نامیم. شهیدان مقام بسیار بالایی نزد خدا دارند. آن‌ها در نزد خدا زنده هستند و از غذاهای بهشت می‌خورند.

پدافندِ غیرِ عامل یعنی چه؟

پدافند چیست؟

پدافند یعنی دفاع. این واژه، مخالف کلمه‌ی آفند است که به معنای حمله است.

دفاع می تواند به دو شکل انجام شود:

۱. دفاع عامل
۲. دفاع غیرِ عامل

دفاع عامل

به دفاعی که با سلاح صورت می‌گیرد، دفاع عامل گفته می‌شود. وقتی ما با تیراندازی جلوی حرکت سربازان دشمن را می‌گیریم، یا با توپ ضد هوایی به سمت هواپیماهای دشمن تیراندازی می‌کنیم، دفاع عامل انجام می‌دهیم.

پدافند غیرِ عامل

در پدافندِ غیرِ عامل، ما از سلاح استفاده نمی‌کنیم. کارهایی می‌کنیم تا دشمن نتواند ما را هدف بگیرد و خسارتنی به ما وارد کند و اگر خسارتنی به ما زد، خیلی کم باشد.

کارهایی که برای حفظ جان انسان‌ها یا حفظ امکانات انجام می‌دهیم و در آن جنگ افزاری را به کار نمی‌بریم، پدافند غیرِ عامل است.

به طور خلاصه:

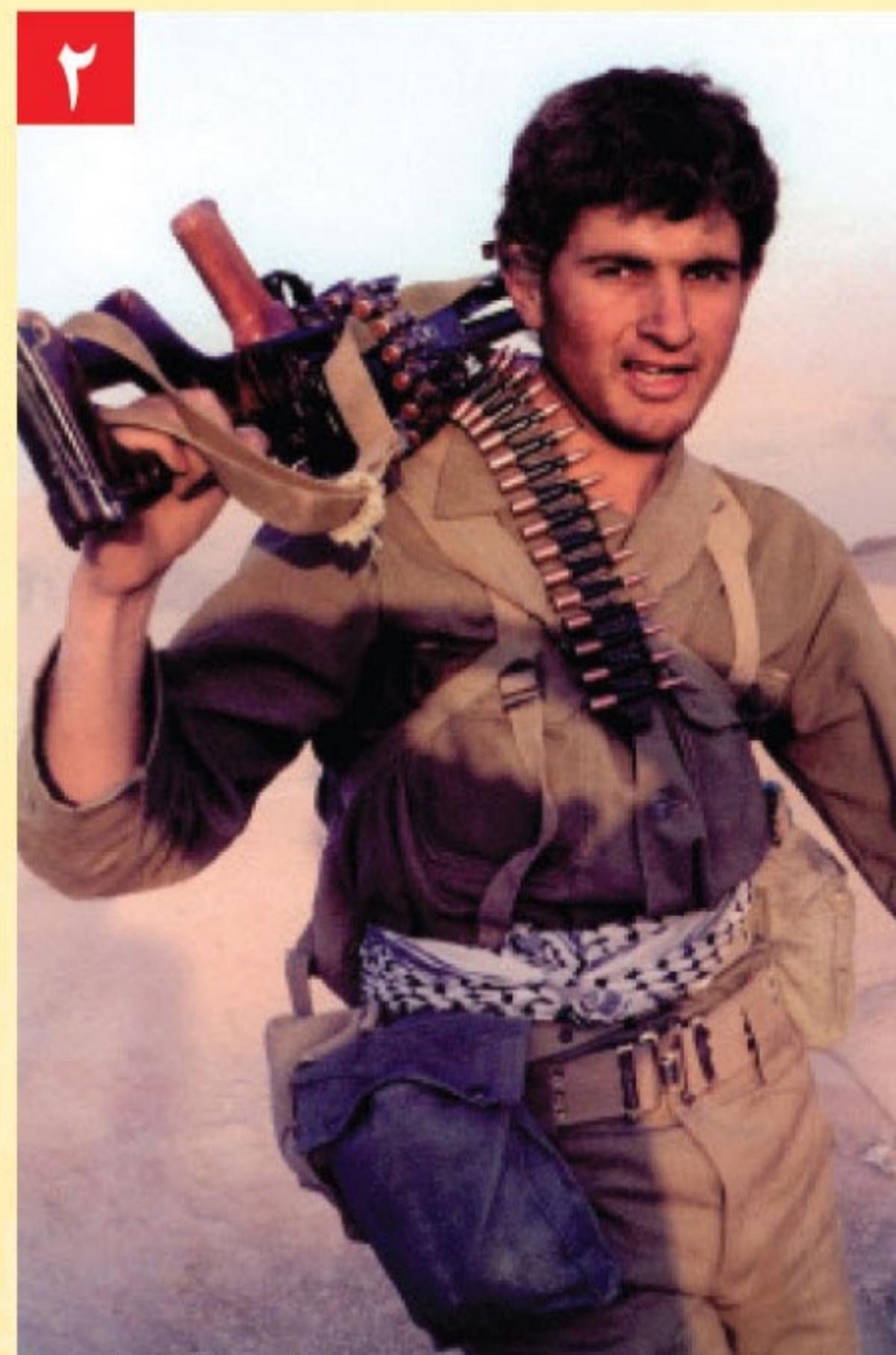
پدافندِ غیرِ عامل یعنی دفاع بدون جنگ افزار

تفاوت دفاع عامل و غیر عامل

دفاع عامل، معمولاً توسط افراد نظامی انجام می شود؛ اما در پدافند غیر عامل، چون نیازی به سلاح نیست، هم افراد نظامی و هم افراد غیر نظامی می توانند کار دفاع را به عهده بگیرند.

هدف از پدافند غیر عامل در پدافند غیر عامل، ما باید کاری کنیم که حمله های دشمن بی اثر و خسارت ها کم شود. این مهم ترین هدف در پدافند غیر عامل است. پس پدافند غیر عامل به کارهایی گفته می شود که جلوی نابودی افراد و امکانات را بگیرد، یا میزان خسارت ها را کم کند.

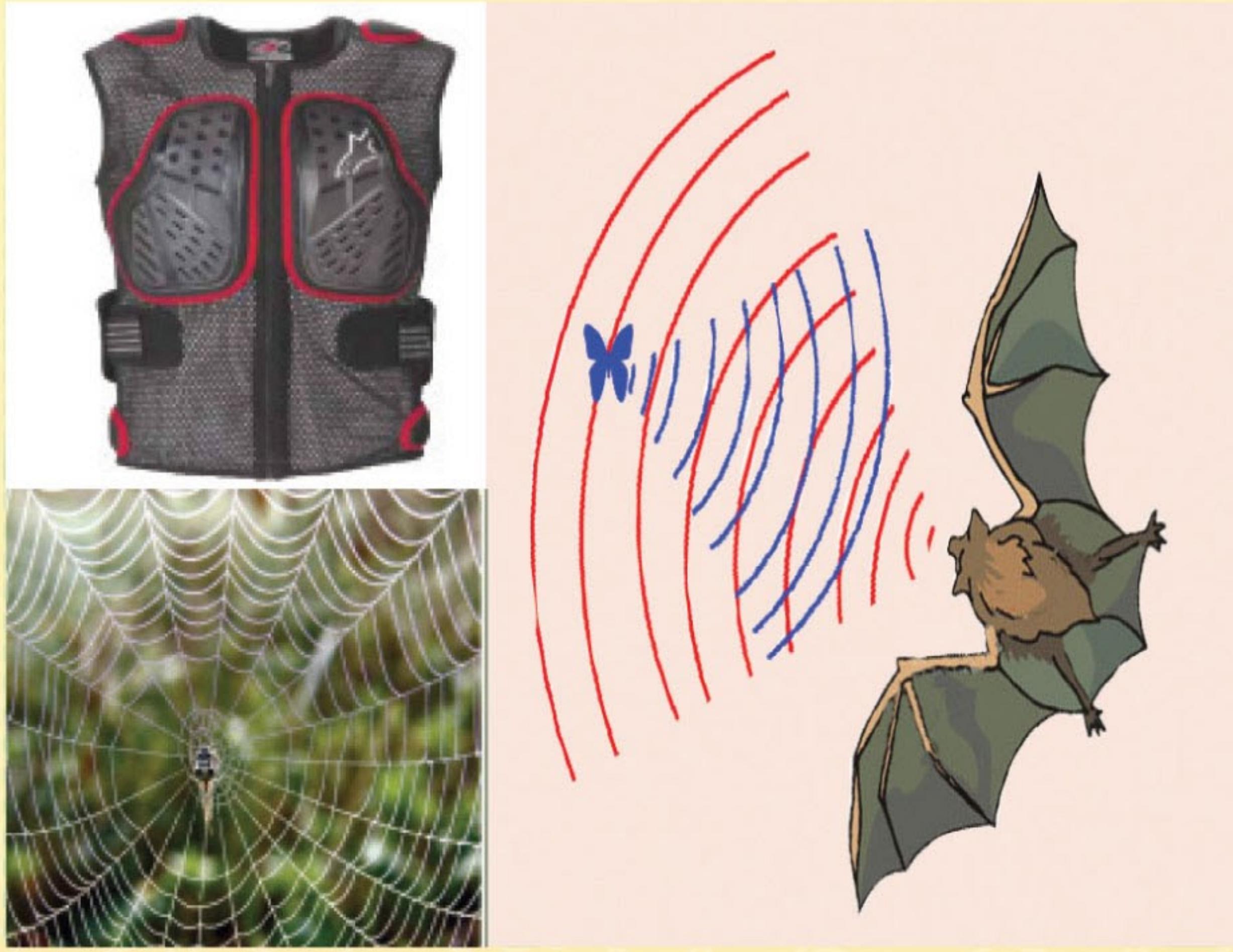
کدام تصویر دفاع عامل است و کدام تصویر پدافند غیر عامل؟

در مدرسه‌ی طبیعت

طبیعت، یک مدرسه‌ی بزرگ است. ما از طبیعت درس‌های زیادی یاد گرفته‌ایم. بسیاری از اختراعات مهم بشر با مطالعه‌ی طبیعت و دقّت در آن صورت گرفته است. مثلاً همه‌ی ما می‌دانیم را دار با مطالعه‌ی زندگی خفاش ساخته شده است.

یا جلیقه‌ی ضد گلو له بر اساس تارهای عنکبوت طراحی شده است یا رنگ‌های ضد آب از ساختمان برگ‌های نیلوفر بر گرفته شده است.

امام علی علیه السلام:
چون با دشمن رو به رو شدید، قرار گاهتان را بالای تپه‌ها یا
دامنه‌ی کوه‌ها یا کنار رودخانه‌ها قرار دهید تا پناهگاهی برای
شما و مانعی برای دشمن باشد.

(نهج البلاغه، نامه‌ی ۱۱)

استفاده از موانع

هر چیزی که بتواند جلوی پیش روی دشمن را بگیرد، یک مانع به شمار می‌رود. موانع به دو دسته تقسیم می‌شود:

۱. موانع طبیعی
۲. موانع مصنوعی

موانع طبیعی

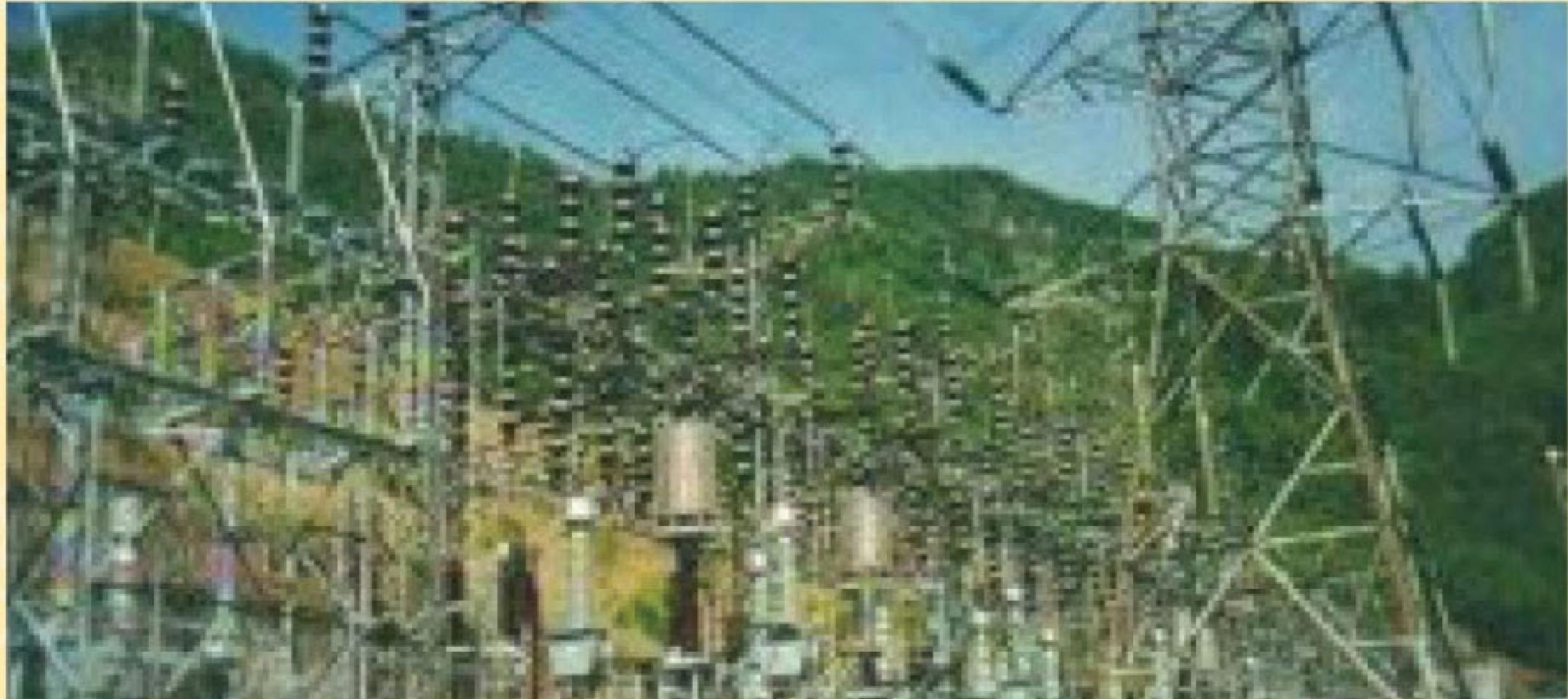
یکی از ارزان‌ترین راه‌های دفاع، استفاده از طبیعت است. کوه‌ها، درّه‌ها، رودخانه‌ها، غارها و جنگل‌ها هر کدام می‌توانند مانعی بر سر راه دشمن باشد. مانع طبیعی در طبیعت وجود دارد و به دست انسان‌ها ساخته نشده است.

تصویری از یک کارخانه در دشت باز

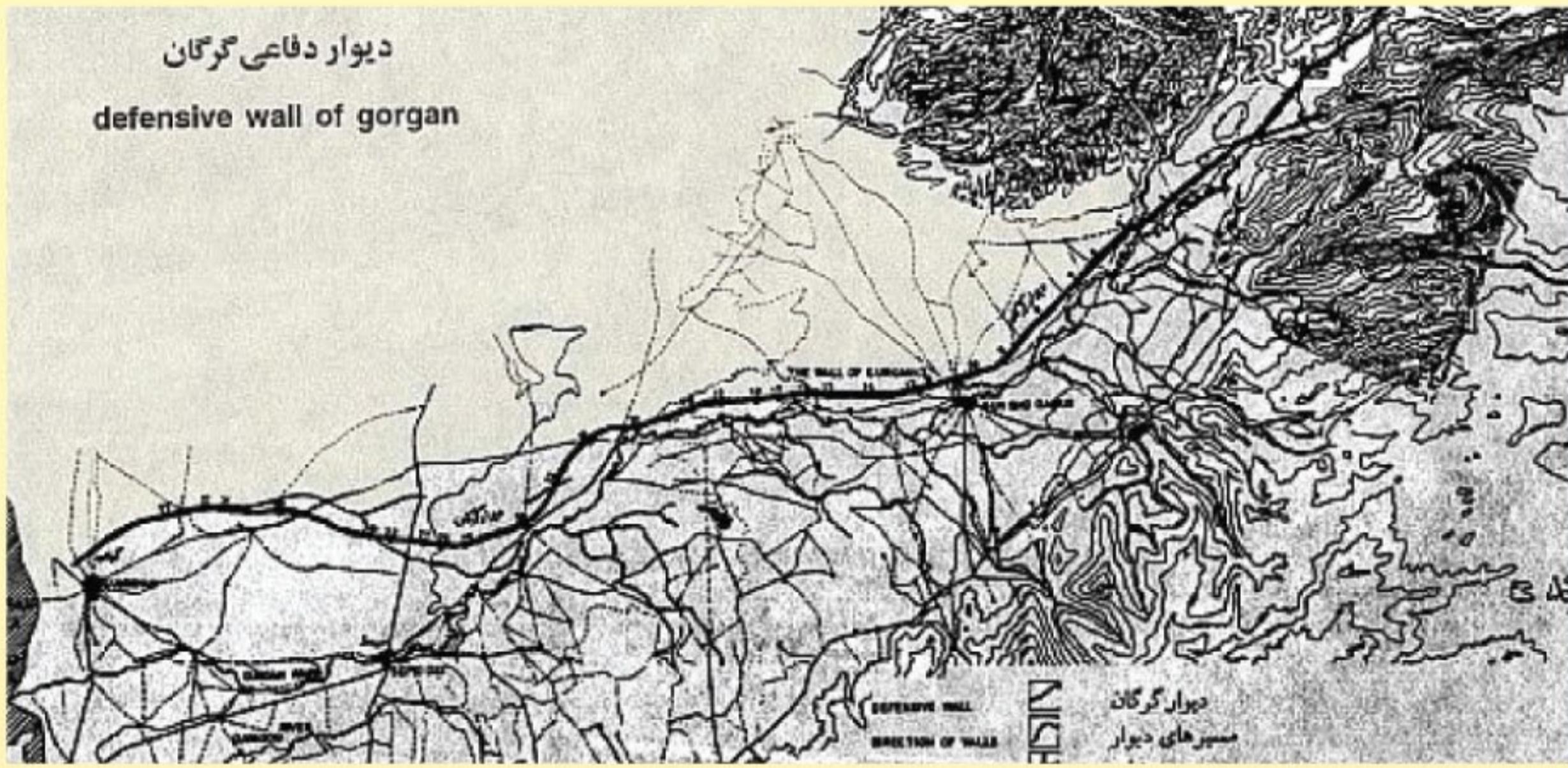
می‌توانیم کارخانه‌های خود را به جای دشت، در درّه‌ها و کنار کوه‌ها بنا کنیم. در این صورت دشمن نمی‌تواند به آسانی آن‌ها را از بین ببرد.

تصویری از یک کارخانه در کنار کوه‌ها

موانع مصنوعی

گاهی می توانیم مانعی مصنوعی بر سر راه دشمن ایجاد کنیم. به این تصویر نگاه کنید. در تصویر مانعی مصنوعی دیده می شود.

تصویری نقاشی شده از دیوار گرگان

مردم گرگان یک دیوار ۱۹۵ کیلومتری برای جلوگیری از نفوذ دشمنان خود ساخته بودند. این دیوار که بعد از دیوار چین، بزرگ‌ترین دیوار دفاعی دنیاست، ۶ تا ۱۰ متر پهنا داشت. در طول این دیوار دراز ۴۰ قلعه ساخته شده است. این دیوار هم زمان با دیوار چین بنا شده است.

خندق گودال بزرگی است که در دوران قدیم اطراف شهرها یا روستاهای ایجاد می شد، تا دشمنان نتوانند به سادگی از آن عبور کنند و به مردم آسیب برسانند.

جنگ خندق یکی از مهم‌ترین جنگ‌های مسلمانان است. در این جنگ، گروه بزرگی از دشمنان اسلام، شهر مدینه را محاصره کردند تا مسلمانان را برای همیشه نابود کنند. سلمان فارسی که یک ایرانی بود، به مسلمانان پیشنهاد داد خندقی دور مدینه بکنند تا دشمن نتواند به شهر وارد شود. این پیشنهاد عملی شد. تنها چند نفر از پهلوانان دشمن از خندق گذشتند که آن‌ها هم کشته شدند. بنابراین ایجاد موانع برای دفاع در برابر دشمنان هم، یکی از شیوه‌های پدافند غیر عامل بوده، که در قدیم از آن استفاده می شده است.

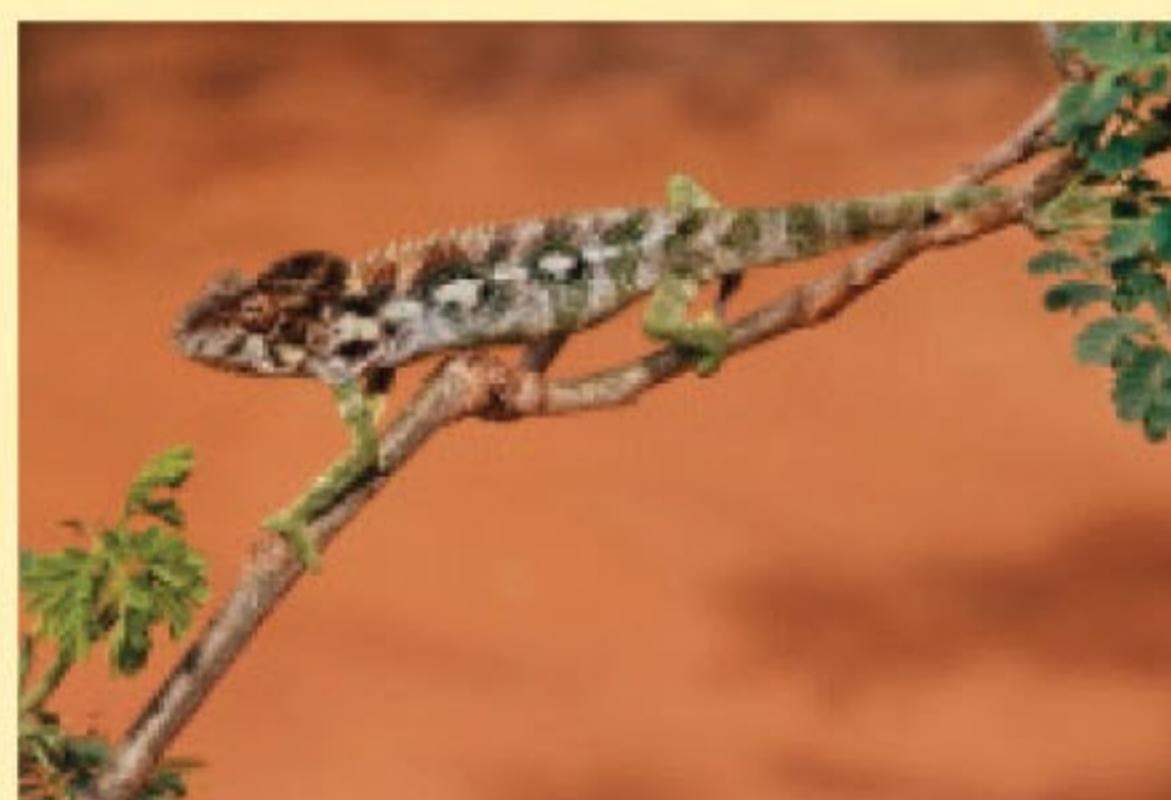

همرنگی

یکی از روش‌های دفاع غیر عامل همرنگی یا استیثار است.
همرنگی یعنی همرنگ شدن با محیط.

همرنگی در طبیعت

به این آفتاب پرست نگاه کنید. آفتاب پرست استاد همرنگی در طبیعت است. این جانور، هر جا که لازم باشد، به سرعت رنگ‌هایش را تغییر می‌دهد و خودش را به رنگ محیط در می‌آورد.

به این حشره نگاه کن. بین چه قدر شبیه به برگ است!

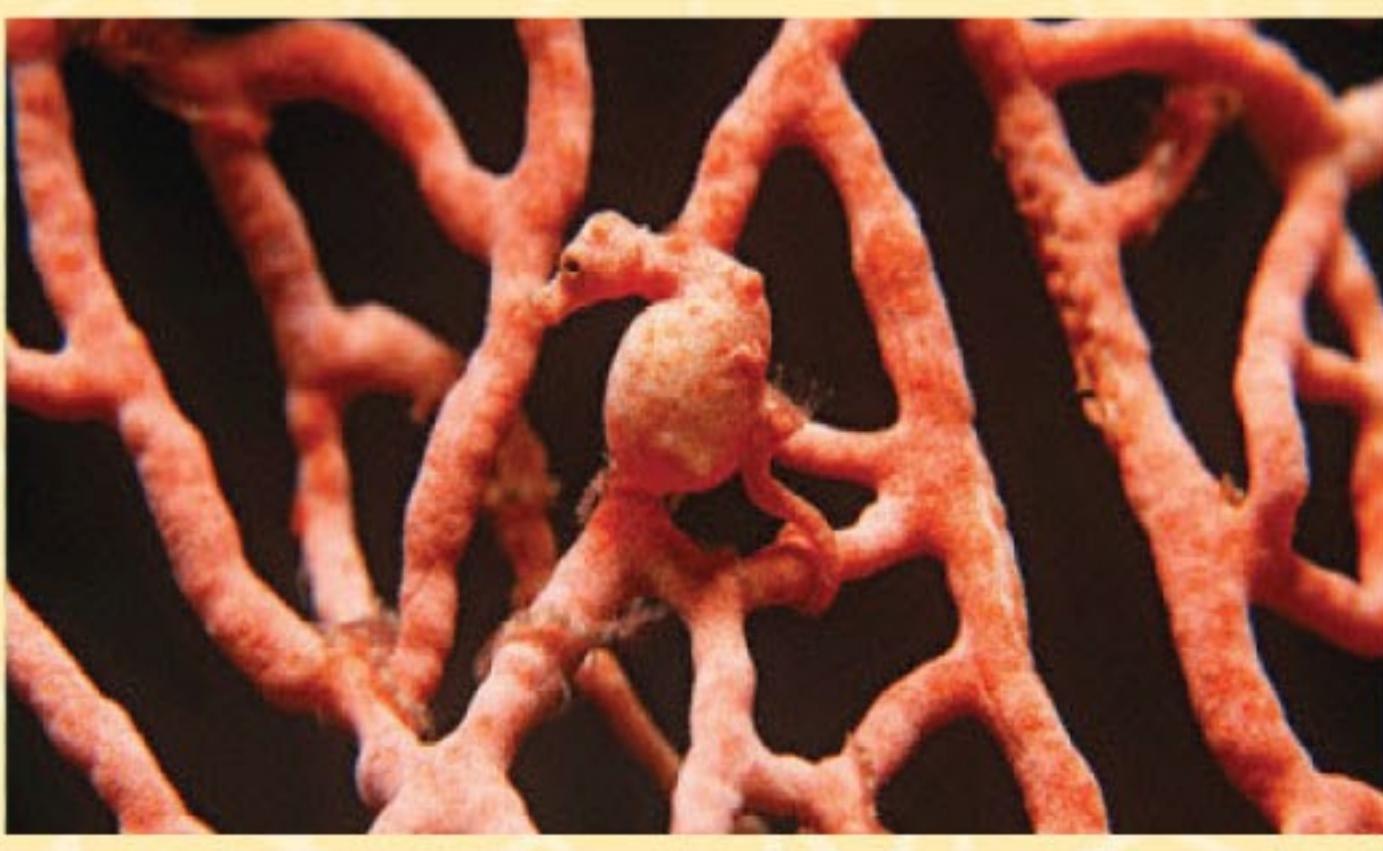
جانواران زیادی هستند که از این روش دفاعی استفاده می‌کنند. آن‌ها با این کار، خودشان را از چشم دشمن پنهان می‌کنند. برخی از جانوران رنگ خود را تغییر نمی‌دهند؛ اما رنگ پوستشان نزدیک به رنگ محیطشان است. به این تصویرها نگاه کن.

بینید تشخیص این ماهی
چه قدر سخت است.

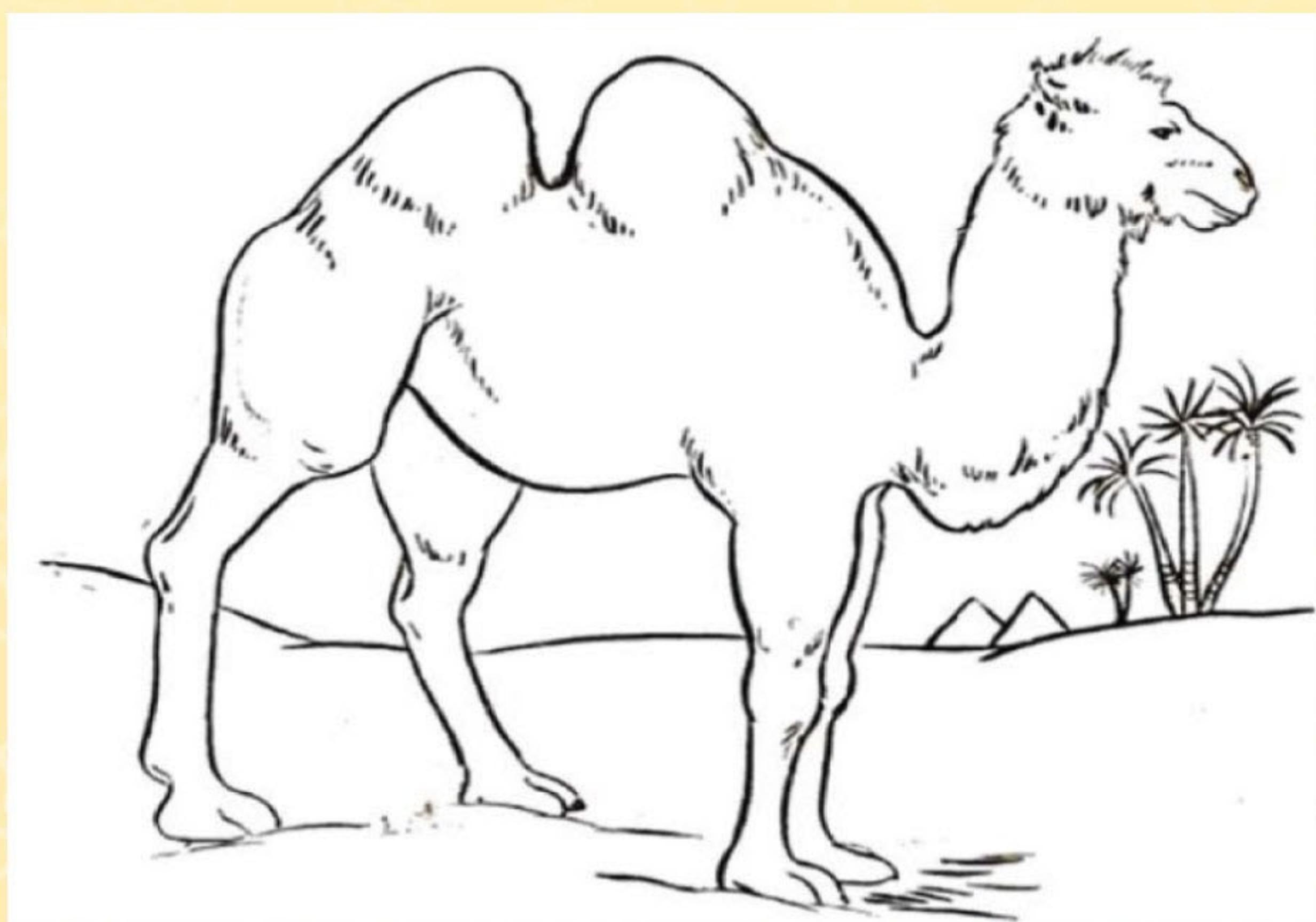
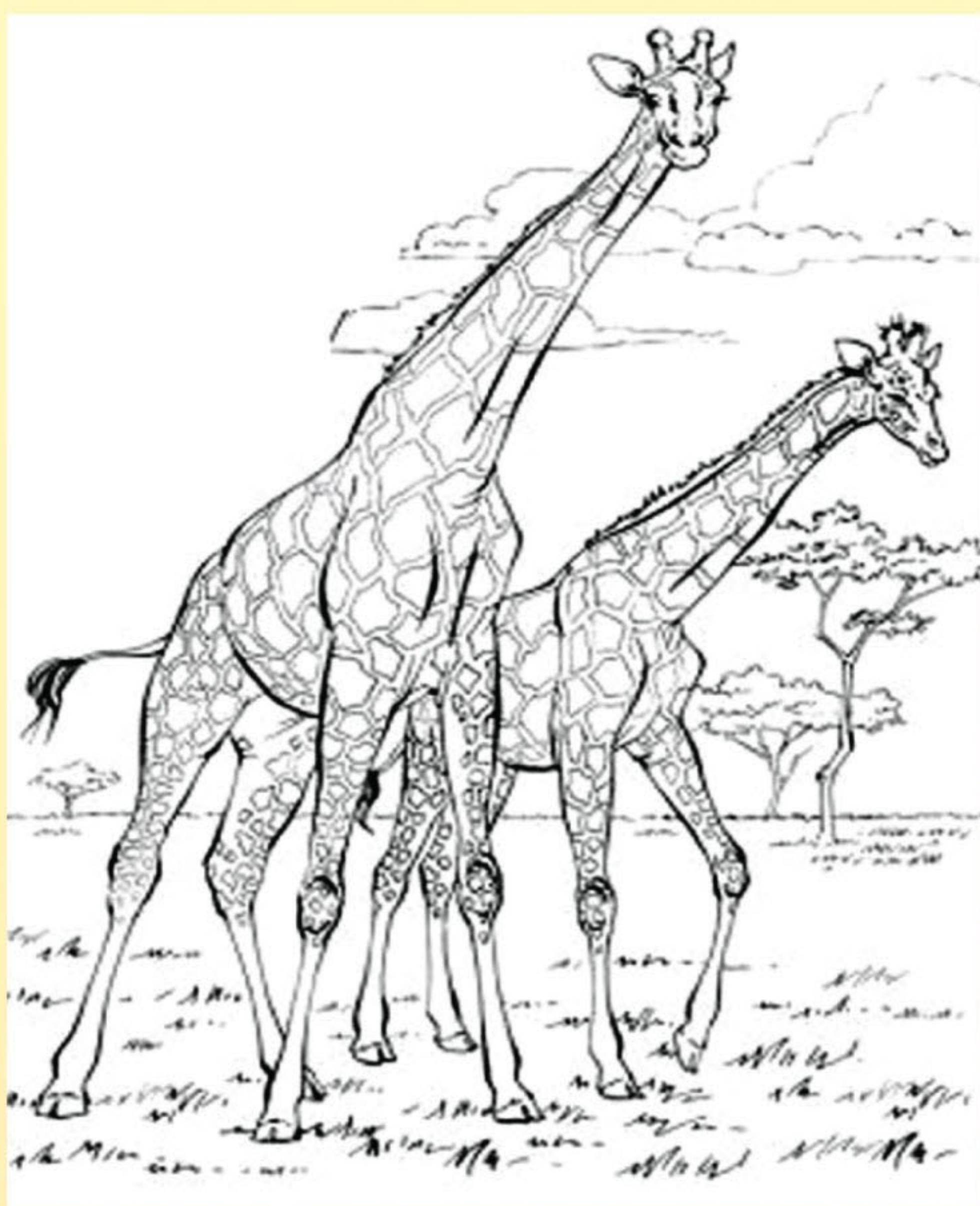
این شاخه‌ی درخت نیست؛ یک
کرم درختی است.

یک اسب دریایی کوچک

رنگ بدن زرّافه و شتر با محیط زندگی آن‌ها همزنگی زیادی دارد. تو می‌توانی جانوران دیگری را اسم ببری که همزنگ محیط خودشان هستند.

۱۳. تکلیف‌گزینا

استفاده از همنگی در دفاع

همنگی با محیط باعث می شود، تا دشمن نتواند هدف ها را درست تشخیص دهد. برای آن که دشمن نتواند مراکز مهم را شناسایی کند، بهتر است آنها را طوری بسازیم که با محیط خود همنگ و هماهنگ باشند. ساختمانی که در جنگل ساخته می شود، اگر همنگ جنگل نباشد، زود دیده می شود. همین طور است ساختمان هایی که در بیابان ها یا کوهستان ها ساخته می شود. این بناها با ساختمان هایی که در شهر ساخته می شود باید فرق داشته باشد.

یکی از ساده ترین کارها برای همنگ شدن با محیط جنگلی، پوشاندن ساختمان ها، وسایل و انسان ها با برگ درختان است.

یک انسان به شکل درخت

یک سرباز پوشیده با برگ درخت

گاهی برای همنگ کردن انسان ها، ساختمان ها یا وسایل می توان از رنگ یا پارچه های رنگی استفاده کرد.

یک تانک زیر شاخ و برگ درختان

حتما با دیدن دستی که از لای پارچه بیرون آمده متوجه شدید که یک انسان خود را به شکل بوته درآورده است.

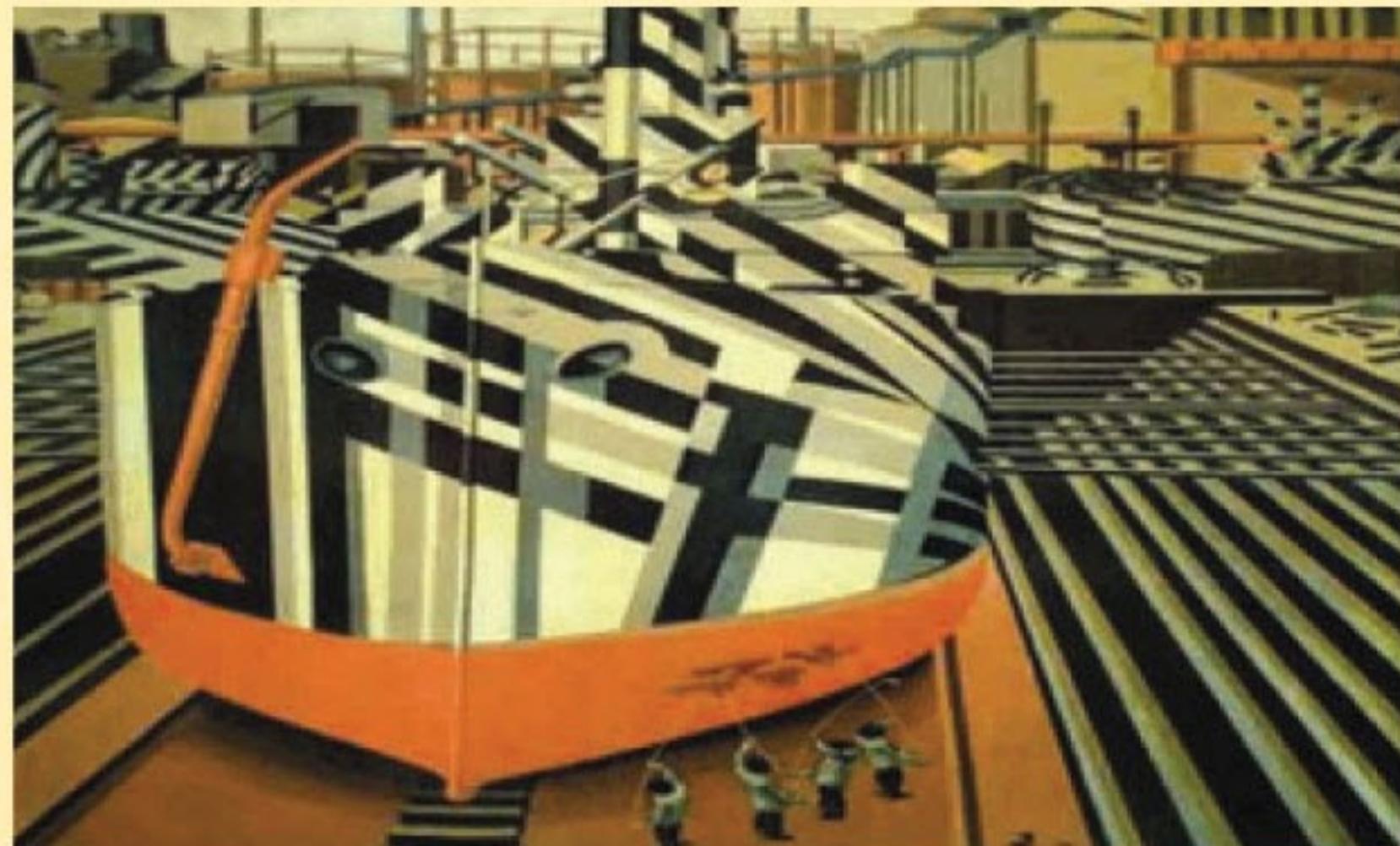

به این دو سرباز نگاه کنید، رنگ لباس هایشان باعث همزنگی آن ها با محیط شده است.

به این تصویر نگاه کنید. یک ساختمان، شبیه به محیط رنگ آمیزی شده است.

این هم یک وسیله‌ی نظامی که خواسته اند با رنگ کردن، به آسانی تشخیص داده نشود. شما می توانید بگویید چیست؟

نمونه هایی دیگر از همزنگی یا استتار

یک رادار به شکل درخت

یک جت رنگ آمیزی شده

یک خودروی نظامی در مناطق برفی

۱. به این لباس های رنگی نگاه کنید و لباس مناسب هر منطقه را با یک خط به آن وصل کنید.

شهر

بیابان

جنگل

منطقه‌ی برفی

۲. کدام یک از این کامیون‌ها برای عملیات در صحراء و کدام یک برای عملیات در جنگل مناسب است؟

ب

الف

۳. به رنگ آمیزی این تفنگ، نگاه کنید. آیا شما هم می‌توانید این سرباز و ماشین را با محیط آن همنگ کنید. طوری که سخت دیده شود؟

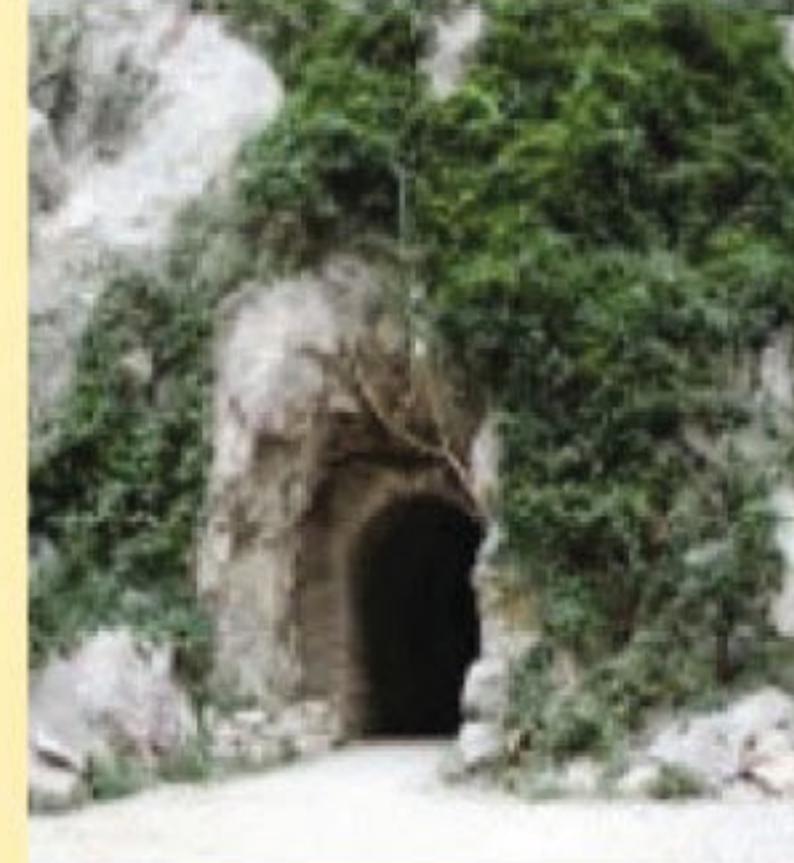
۴. در زمان جنگ تحمیلی صدّام، شب‌هایی که هواپیماهای دشمن به شهرهای ما حمله می‌کردند، مردم فوراً چراغ‌های خانه را خاموش می‌کردند. به نظر شما این کار چه فایده‌ای داشت؟

۵. این پسر بچه لباس نظامی به تن کرده است. آن را به هر رنگی که دوست داری درآور.

پنهان سازی

پنهان سازی یکی دیگر از روش‌های مهم دفاع غیر عامل است. در پنهان سازی ممکن است ما خودمان و یا تجهیزاتمان را از دشمن مخفی کنیم. دشمن معمولاً به چیزی حمله می‌کند که می‌بیند. اگر چیزی را نبینند، نمی‌تواند به آن حمله کند. غارها، کوه‌ها و جنگل‌ها جاهای مناسبی برای پنهان شدن هستند. اما بهترین محل برای پنهان شدن زیر زمین است. در این صورت هواپیماها و ماهواره‌های دشمن نیز نمی‌توانند به آسانی شما را شناسایی کنند.

تونلی در دل کوه و پنهان کردن هواپیماها در آن. چنین مخفی گاه‌هایی بسیار محکم و برای پنهان شدن مناسب هستند.

غارها جای خوبی برای پنهان شدن هستند.

فریب

فریب یکی از مهم‌ترین شیوه‌های دفاع غیرعامل است. پیامبر دربارهٔ فریب می‌فرمودند: «جنگ یعنی فریب.» هر کاری که بتواند ذهن دشمن را از اهداف مهم تر دور کند و به طرف هدف‌های کم اهمیت تر ببرد، فریب است.

به تصاویر زیر نگاه اوّل واقعی به نظر می‌رسند، ولی تنها ماکت‌هایی ارزان قیمت از سلاح‌های پُر ارزش هستند. خلبان دشمن تمام بمب‌هایش را روی این ماکت‌ها فرمی‌ریزد، به خیال آن که وسایل نظامی را نابود می‌کند و در همین لحظه هواپیماهای واقعی آمادهٔ حمله به دشمن می‌شوند.

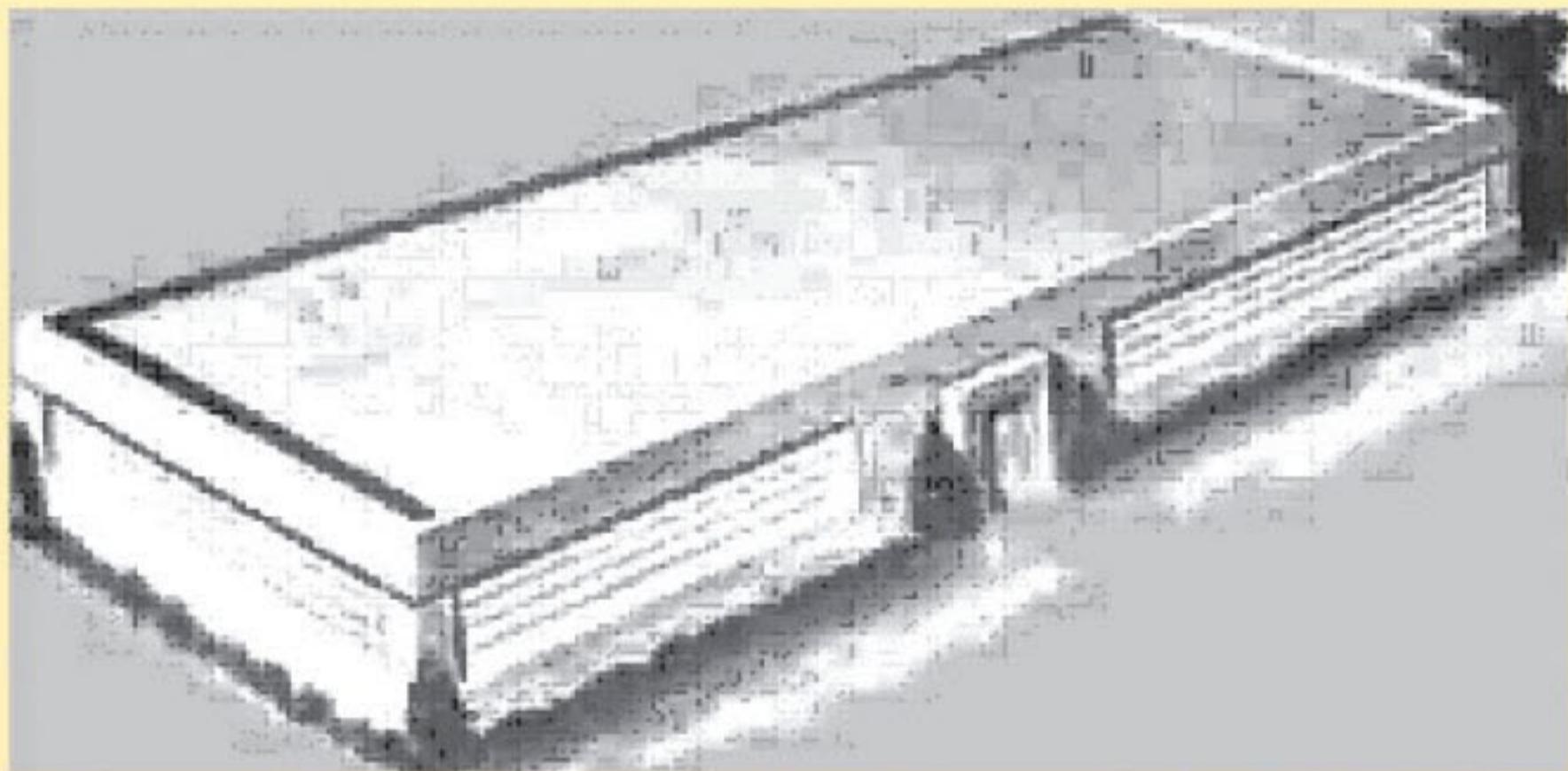
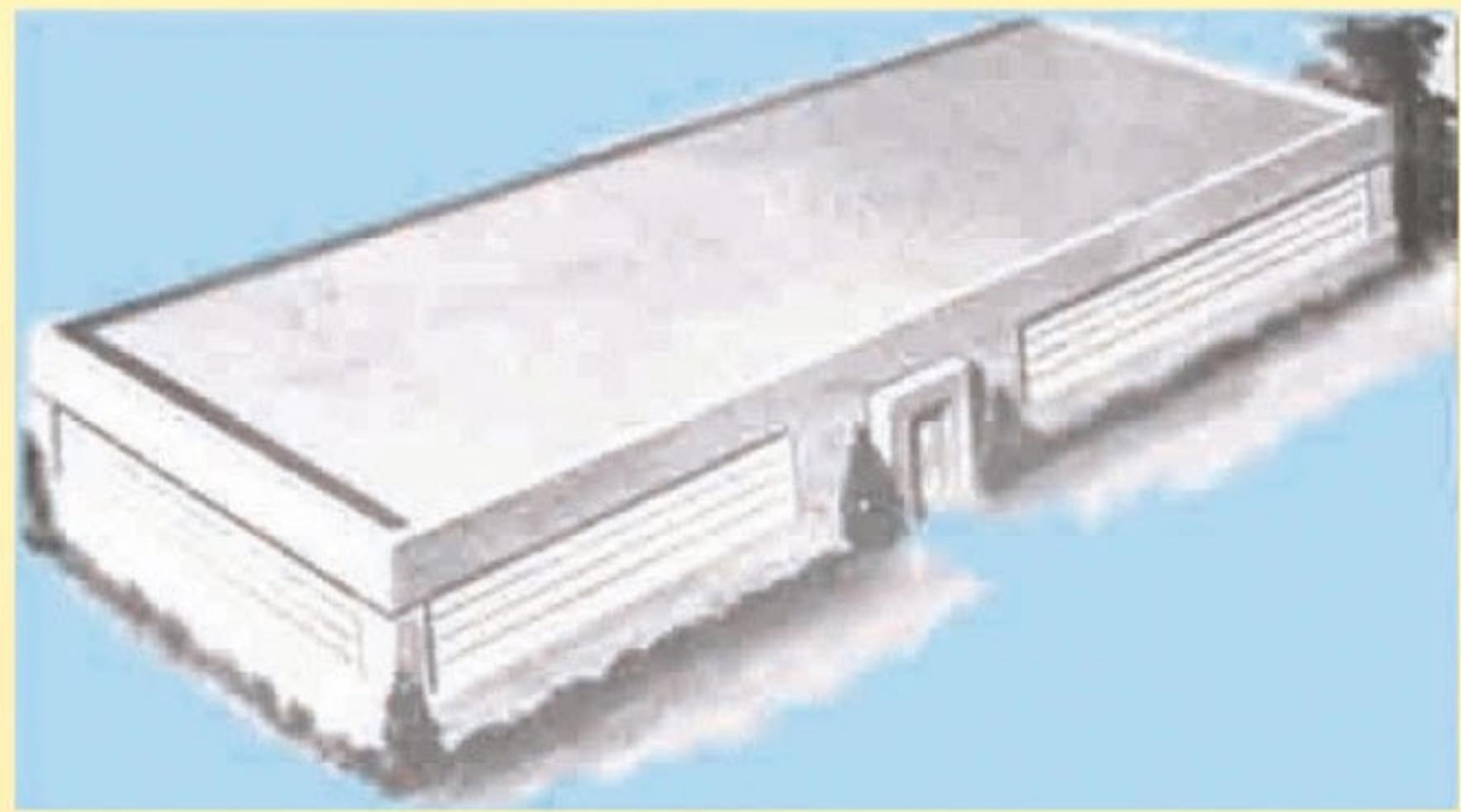
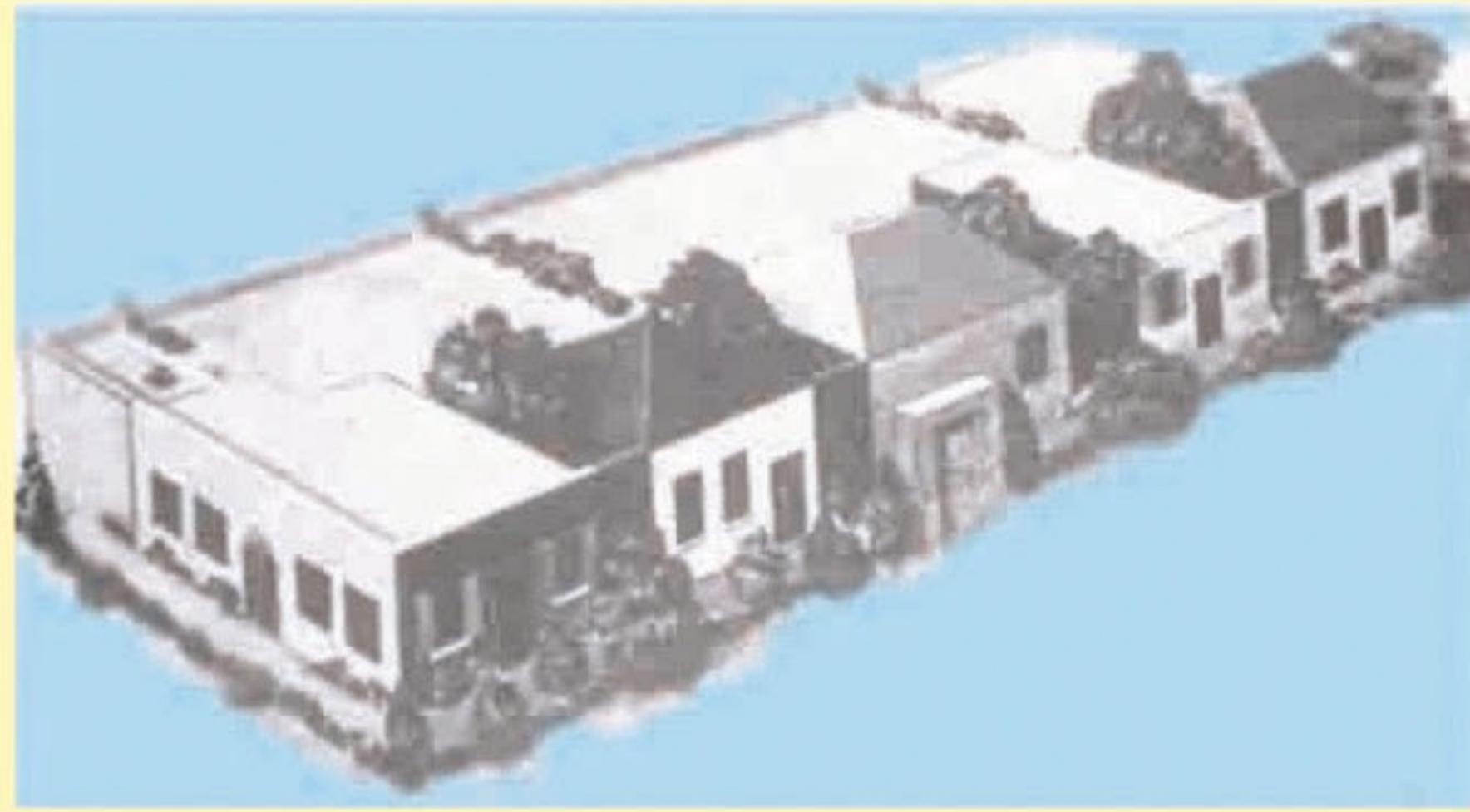
در یک جنگ حتی حفظ یک گلوله مهم است. چون ممکن است با همین یک گلوله سرنوشت نبرد عوض شود.

ماکت موشک‌های اسکاد (سمت راست) و سام ۶۰ (سمت چپ)

ساختمان های اداری معمولاً بزرگ تر از ساختمان های مسکونی هستند. در بعضی از کشورها، برای گمراه کردن خلبان ها، ساختمان ها را طوری رنگ می کردند که کوچک به نظر بیایند. این ساختمان بزرگ را طوری رنگ آمیزی کن که خلبان دشمن اشتباه کند.

پراکندگی

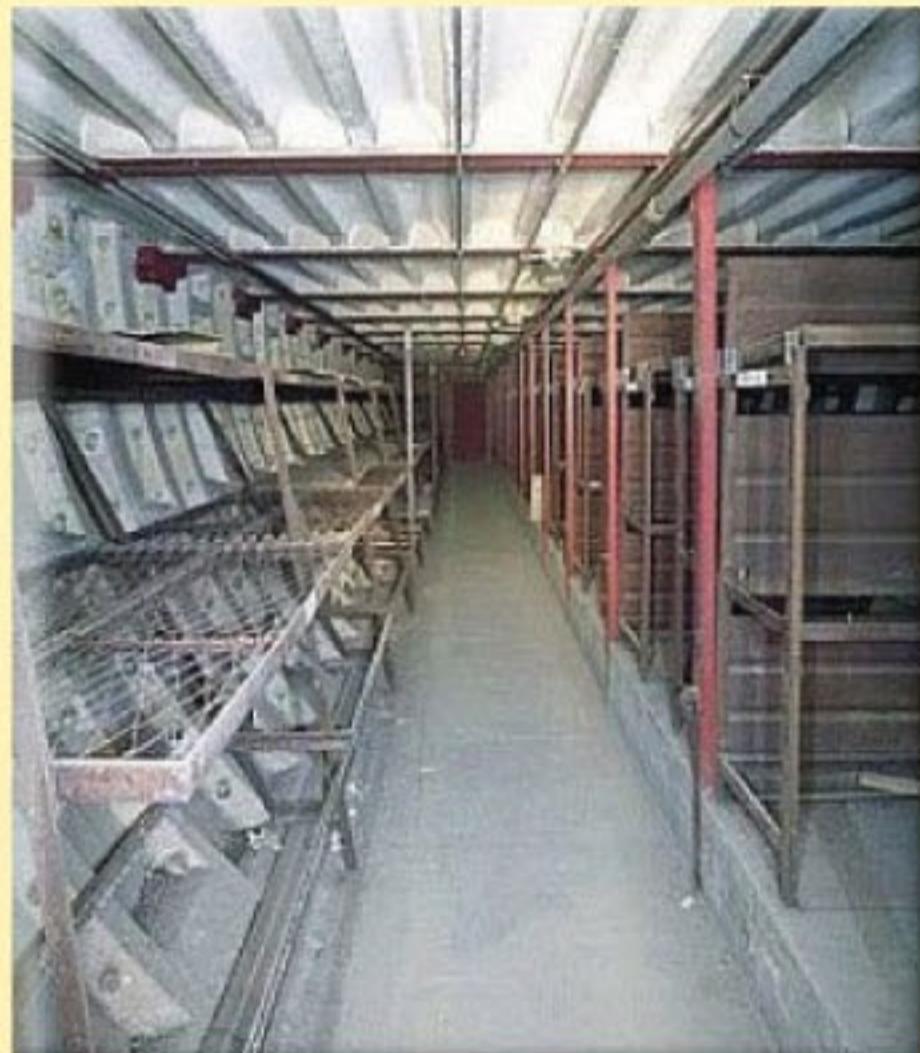
در دفاع غیر عامل پخش کردن نیروها و امکانات خیلی مهم است. این کار باعث می شود دشمن نتواند به آسانی همهی امکانات را نابود کند. مثلاً فرض کنید، اگر یک نیروگاه بزرگ برق داشته باشیم، دشمن ممکن است با یک بار حمله آن را نابود کند. آن وقت کل کشور در تاریکی فرو می رود. ولی اگر به جای یک کارخانه، ۱۰ کارخانه‌ی کوچک داشته باشیم، دشمن برای نابودی آن باید ۱۰ بار حمله کند که سخت تر است.

یک مثل معروف می گوید:
همه‌ی تخم مرغ هایتان را در یک سبد نگذارید.

۱. به نظر شما اگر همه‌ی تخم مرغ‌ها را در یک سبد بگذاریم، چه اتفاقی می‌افتد؟
۲. یک کارخانه یا مؤسسه‌ی بزرگ و مهم را در شهر یا استان خودتان نام ببرید که بتوان آن را به چند قسمت تقسیم کرد.

مکان‌های امن

ساختن پناهگاه یکی از مهم‌ترین کارها در دفاع غیر عامل است. پناهگاه جای محکم و مقاومی است که هنگام حمله‌ی دشمن در آن پناه می‌گیریم. این پناهگاه‌ها ممکن است بزرگ و همگانی

یا کوچک و اختصاصی باشد. ساختن پناهگاه‌های عمومی وظیفه‌ی دولت است. اما ساخت پناهگاه‌های کوچک در اختیار مردم است. مثلاً همسایه‌هایی که در یک مجتمع مسکونی زندگی می‌کنند، می‌توانند در زیر زمین یا گوش‌ای از ساختمان خود پناهگاه بسازند.

پناهگاه‌های خانگی

کوچک‌ترین پناهگاه‌ها، پناهگاه‌هایی است که در خانه‌ها بنا می‌شود. هر کسی می‌تواند این پناهگاه‌ها را در خانه‌ی خود ایجاد کند.

ما می‌توانیم در زمان صلح، از پناهگاه‌ها به عنوان انباری، سالن ورزش و کارهای دیگر استفاده کنیم.

در برخی از کشورها از مترو به عنوان پناهگاه استفاده می‌شود.

پناهگاه‌های موقّت

اگر هنگام حمله‌ی دشمن، به پناهگاه‌های محکم دسترسی نداشتمیم، باید سعی کنیم از امکاناتی که داریم استفاده کنیم و پناهگاه‌هایی موقتی بسازیم. یکی از این راه‌ها مقاوم کردن بناهای معمولی است.

در زمان حمله‌ی صدام به ایران، مردم کیسه‌هایی را از شن پُر می‌کردند و جلوی ساختمان‌ها قرار می‌دادند. این کار باعث می‌شد مقاومت ساختمان در برابر انفجار بالاتر برود و سدّی در برابر ترکش‌های انفجار باشد.

یکی دیگر از کارها زدن چسب به صورت ضربه‌ری روی شیشه‌ها بود. این کار ساده باعث می‌شد، شیشه‌هایی که بر اثر موج انفجار می‌شکستند، به داخل اتاق نپاشند و باعث زخمی شدن مردم نشوند.

اگر در مدرسه‌ی شما پناهگاه وجود دارد، فکر کنید و پیشنهادهایی به مدیر مدرسه بدهید که بتوان از این پناهگاه‌ها در زمان صلح نیز به خوبی استفاده کرد.

حفظ اطّلاعات

دشمن معمولاً از داخل سرزمین ما اطّلاع کمی دارد. بنابراین تلاش می‌کند اطّلاعات لازم را از راه جاسوسی به دست آورد. اگر در گرفتن اطّلاعات موفق نشود، در جنگ شکست می‌خورد.

یکی از مهم‌ترین کارهایی که ما می‌توانیم انجام دهیم، حفظ اطّلاعات است. ما باید از رسیدن اطّلاعات به دشمن جلوگیری کنیم تا نتواند به نقاط ضعف ما پی ببرد و ما را شکست دهد.

دشمنان ما، امروزه وسائل جاسوسی پیش رفته‌ای در اختیار دارند. ما هنگام گفت و گو با افراد غریب، هنگام گفت و گو از طریق تلفن یا در ارتباط از طریق اینترنت و... باید مراقب باشیم اطّلاعاتی به دشمن ندهیم.

حفظ روحیه و وحدت

یکی دیگر از کارهای لازم و ضروری، به خصوص هنگام تهدید و حمله‌ی دشمن، حفظ وحدت و امید است.

ناامیدی بزرگ ترین دشمن هر ملتی است. ما نباید در برابر دشمن روحیه‌ی خودمان را از دست بدھیم.

پیامبر اسلام (ص) در جنگ بدر، تنها ۳۱۳ نفر نیرو داشت؛ اما تعداد سربازان دشمن، هزار نفر یعنی سه برابر آن‌ها بود. با این وجود مسلمانان با توکل به خدا و حفظ روحیه، آن لشکر هزار نفری را شکست دادند و با پیروزی به شهر مدینه بازگشتند. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

«چه بسا گروه کوچکی به خواست خدا، بر گروه بزرگی پیروز شده است.» (سوره بقره، آیه ۲۴۹)

دشمن تلاش می‌کند تا روحیه‌ی مردم را ضعیف کند. اگر ملتی روحیه‌ی خود را از دست بدھد، خیلی زود در برابر دشمن از پا در می‌آید و تسليم می‌شود. می‌گویند ترس برادر مرگ است. یعنی اگر کسی بترسد انگار مرده است.

دشمن همچنین می‌کوشد بین ما تفرقه و اختلاف ایجاد کند. وقتی ما اختلاف داشته باشیم، نیروی خود را به جای مقابله با دشمن، بر ضد هم دیگر به کار می‌بریم. ولی اگر متّحد باشیم دشمن از ما می‌ترسد.

دشمن برای از بین بردن روحیه‌ی ما همیشه مشکلات را بزرگ نشان می‌دهد و سعی می‌کند موفقیت‌های ما را کوچک و ناچیز جلوه دهد. هنگام حمله هم می‌کوشد تلفات ما را فراوان نشان دهد و شایعه‌های زیادی را بین مردم پخش کند.

ما برای مقابله با دشمن، باید روحیه‌ی خود را حفظ کنیم، به هم امید بدھیم، به شایعه‌ها توجه نکنیم، به مسئولان کشورمان اعتماد داشته باشیم و خبرها را از منابع مطمئن و درستی به دست آوریم.

رہبر معظم انقلاب اسلامی:
دفاع همیشه با آلات قهریه نیست ،
با مشت نیست ، با تفنگ نیست ،
گاهی دفاع با فهمیدن است .
گاهی دفاع با زیان است .